

BUDAPESTI HIRLAP

Előfizetési árak: Egész évre 14 frt, félévre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr., egy óra 1 frt 20 kr.
Megjelenik mindennap; hétfőn és ünnep után való napon is.

Felelős szerkesztő:
Csukási József.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: IV. kalap-utca 16. sz.
Hirdetések díjszabály szerint.
Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

A vasárnapi munkaszünet.

Budapest, jan. 14.

A képviselőház mai ülésén Baross Gábor tárcáját tárgyalták s ennek keretében egy képviselő ur felszólalt a vasárnapi munkaszünet érdekében, a mi alatt azt kell érteni, hogy a vasárnapon is dolgozó emberek tiltassanak el törvény által illetén munkájuktól.

A vasárnapi szünetnek argumentumai két irányból hozatnak: az egyik a vasárnap szentsége; a másik a pihenés szüksége.

Az első egy szép és nemes gondolat, mely parancsolatképpen a bibliában foglaltatik s két körülménynél fogva nem egész tisztaságában, de meglehetősen meg volt tartva sok száz éven keresztül a kereszténység ideje óta. Az egyik körülmény az, hogy a vallás vagyis az egyház nagy állást foglalt el a közhatalmak mellett, néha felettük is és törvényei törvények voltak a polgári életben is. A másik körülmény az, hogy a munka becse, a munka versenye sokkal kisebb volt mindig, mint ma és az élet nehézségei óriási mód megnövekedtek megnövekedett szükségeivel. Valóban ma úgy vagyunk, hogy hét nap is alig elég egy héten. Az összes ismert népek közül csak kettőt tudok, a mely a vasárnap szentségéhez szinte föltétlenül ragaszkodik. Első mindenek fölött a zsidóság, a mely excesszivus formalizmussá nevelte ki vallását s e formalizmussal őrzi szombatját is. De meggyőződésem szerint erre csak az által képes, hogy elszórva lakik más vallásbeliek között, a kik megteszik helyette szombaton is, a mit el kell végezni. Ha így nem volna, akkor nem volna szombatja tisztább, mint az angolé. Ez is igen tiszta és pedáns. Ez az angolnál hagyomány: a vallásujítás küzdelmes ideiben, a puritanizmus korlátolt zsarnoksága alatt fejlődött ki s ma mint nemzeti szokás él tovább. A hol pedig a mult ki nem fejlesztette és szokássá nem edzette: ott manapság el van késve minden arra irányuló törekvés, hogy a munka tetemesen korlátoztassék a megszentelt napokon. Ma kiált a szükség, ma nógat a verseny és az ember akkor dolgozik, a mikor munkája van. Ma az állam elszedi java munkáidejében a fiatalságot henyelő katonának, a kiket az otthon maradtak munkájok verejtékéből szerelnek fel, fegyvereznek fel, látnak el kaszányával és eledellel. Ma az állam száz cimen veti ki és szedi be az adót könyörtelenül: van-e embersége nyomorult alattvalója kezére koppantani, a ki ünnepnap is dolgozik, hogy családján kívül az államot is etethesse?

Az egyházak statuálják ünnepeiket és ünneplik a vasárnapot. Ha az állam bölcös törvényekkel könnyít az élet terheit, fokozza a keresetet, könnyíti a forgalmat és a megélhetést s az egyházzal kezét fogva, erkölcsben és szorgalomban neveli nemzedékeit és igazságos kormányzással juttatja a népet jogaikhoz: akkor csak a végső kénytelen-ség fog ünnepnapokon szerszámhoz nyulni, az, a melyet munkájától eltiltani embertelenség lenne. A míg azonban az élet nehézségei oly számosak és sulyosak, mint ma: addig a törvény, mely a magánkeresetet ekkép korlátozni akarja, csak a törvényszegőket, a botránykozatókat fogja szaporítani.

És ki fogja ellenőrizni azt a törvényt, a mely e bonyodalmas kérdést szabályozni akarja? A szegény mesterembert, a ki hat napig hiába várt munkát s kinek a hetedik napon keresete akad, biró elé fogjátok-e hurcolni? És a szegény özvegyasszonyt, a ki hat napig az árendásnál napszámban dolgozott s a hetedik napon látja el a maga kertecskéjét, vagy feles földjét: szolgabiró kezére fogjátok-e adni? És azzal az üresfejű gavallérral, a ki szabójával kiszabatta, fodrászával kifrizéztatta magát s vasárnap a váci-utcán ténfereg feltűnő toalettjében, vagy szombat estétől a vasárnapi kismiséig a redoute termeiben feszeng: mit csináltok azzal? Mert ne higyjétek ám, hogy annak váci-utcai vasárnapi sétái és bálozása mulatság, vagy éppen henyelés. Oh nem, az keserves kenyérkereset, mert az illető ott vadászatot van, vadász arca verejtékében a leányra, a ki el-tartsa őt, mint férjét. Száz módja van a pénz- és a vagyonszerzésnek, a kártyán kezdve föl minden spekulációig, a melyet nem lehet ellenőrizni: ezeknek adjunk-e privilégiumot a verejtékes kézi munka fölött? Jó törvényekkel kell az életet és kereseteit szabályozni, jó papokkal, jó neveléssel, jó példával, nemes tanítással a vallásos érzületet gyarapítani: ha jólét és jó erkölcs lesz országszerte, akkor a vasárnap és az ünnep meg van szentelve a szivekben és nem szorul külön törvényre és kényszerítő eszközökre. Minden ember, a ki köteles övét fenntartani, a ki közterheket visel és felelős ezért is, azért is, akkor dolgozhassék, a mikor munkája hasznos és akkor pihenessen, a mikor ráér és kára nélkül teheti. Mindent jó és alkalmas az ünnepek tiszteletéért megtenni, és lehet is sokat tenni ez érdemben, sőt kívánatos, hogy tétessék; de a szegénységet a munkától eltiltani: ezt nem tanácsos, mert ez mai napság nem az erkölcs, nem az isteni félelem, hanem a tör-

vényszegés és a bűn érdekében való lenne.

A munka nemesít.

Boldog, a kinek dologtevő napi munkája megadja a módot, hogy vasárnapját Istennek ajálhassa; de kétlem, hogy a ki ünnepnap dorbézol és mulatozik, nemesebbnek tartathassék, mint a ki ugyanakkor dolgozik. Mindnyájan tudjuk, mily nehéz az élet. Ki a birája annak, hogy kinek mily nehéz? Csak a ki ebben illetékes biró, az lehet birája annak is, a ki vasárnapját, ha részben is, munkában tölti. Ez pedig csak a felettünk való Isten, nem a kényelemben mellettünk való ember.

Ismételjük tehát: törvények segítségével jólétet; vallásos neveléssel erkölcsöt a nemzetnek és akkor bizvást rá lehet bizni minden halandó lelkiismeretére, mit csináljon ünnepnapjaival. Nyugodt vagyok akkor, hogy bár sokan fognak dolgozni akkor is ünnepnapokon, de mentül kevesebben fogják megszentelteleníteni a szép vasárnapot.

A józsefvárosi választás.

Budapest, jan. 14.

A józsefvárosi választás, mely Madari Gábor ellenében ma Berzovicsy Albert államtitkárt második mandátumához juttatta, feltűnő és érdekes jelenség. Tegnapelőtt Rémi Róbert, a kormánypárt főkortese e kerületben, még azt mondta, hogy ezuttal el fogja söpörni a józsefvárosi ellenzéknek még a maradványait is a föld színéről. És ime, az eredmény az, hogy összesöpört egy oly impozáns ellenzék, a minőt aránylag régen látott ez a városrész.

Madari egy kitűnő iparosember, régi hű 48-as párti, becsületére válik minden becsületos embernek és testületnek, de józsefvárosi jelöltnek nem a legalkalmasabb. Hozzá pártjának ideje sem volt szervezkedni, mely ma a választás napján is igen szerény eszközökkel dolgozott. A szerény eszközök alatt azt kell érteni, hogy választóinak behordására 16 kocsija állt rendelkezésére, holott az ellenpárt 112 kocsival dolgozott. Ily körülmények közt az évek óta szervezkedett kormánypárt, mely példátlan befolyást és hatalmat gyakorol e városrészben tíz év óta, mindössze mintegy 278 szótöbbséggel győzött s az ellenzék 803 szavazattal jelent meg a porondon. Az eredmény megdöbbentő a kormánypártra nézve, mely alatt ma megindult a Józsefváros földje. A választók megváltozott érzületéről tesz ez tanulságot és kiválóan nevezetes az, hogy egy fővárosi kerületben, melyben rend-

kívül nagy az elem, melyre a kormány befolyását gyakorolja, egy szélső-baloldali jelölt körül tud egy ily tömeg csoportosulni. A szélső-baloldalinak 2—3 száz szavazatánál itt soha sem volt többje. Ma 803 ember hajlandó innen 48-as képviselőt a törvényhozásba küldeni. A kormány politikájának közvetlen hatása az, hogy az országban a szélső-baloldali érület terjed, minden mértéken felül terjed most, a kiegyezés 28-ik esztendejében: ezt bizonyítja a józsefvárosi választás.

Levonják-e belőle politikusaink a tanulságot, nem tudni. Remélni alig lehet. Nekik elég lesz, hogy Berzeviczy megvan.

A Józsefvárosban ma erős küzdelem után, (melyben az egyesült függetlenségi és mérsékelt ellenzék maglepő erővel lépett föl) Berzeviczy Albert államtitkár 278 szótöbbséggel képviselővé választott. Ő kapott 1081, Madari Gábor 803 szavazatot.

Télen még nem volt alkalma a Józsefvárosnak követet választani. Azért a mai napon a választók nem is találták bele magukat úgy egyszerre a téli hangulatba. A két párt, mint rendesen, reggel 7 órára tüzte ki a találkozóit. A Berzeviczyt a Mátyás kávéházba, a Madaristák a Schödl-kocsimába. Mindkettő a kerepesi-uton fekszik, az utóbbi a Beleznay-kert tözsomszédságában. Egészen sötét volt még, mikor Rémi Róbert már a Mátyásban kávézott, s várta a híveket, akik bizony nem igen érkeztek. A pesti ember még nyáron sem szokott 7 órákor fölkelni. Így történt, hogy csak valami hatvan ember vonult a Mátyásból egynehány kis zászlóval a választás színhelyére. Se zeneszó, se toll, se lelkesedés. Az emberek fáztak, s bundába huzódtak, a félhomályban gyorsan szedegették lábukat a Beleznay-kert felé.

A függetlenségieknek semmiféle kivonulást se kellett csinálniuk; ők a Schödl kedélyes szobáiban gyülekeztek össze s meleg bor és égő szivar mellett várták, hogy mikor kell átmenni a Beleznayba. Ők már hatalmas vörös tollal hirdették pártállásukat, valamint lelkesedés dolgában is messze felülmúlták a hallgatva szavazó kormánypártiakat.

A pártok különben nem voltak valami harcias hangulatban s katonaság kirendelése egész nap fölöslegesnek bizonyult. De nem volt fölösleges az a deszkakerítés, mely az Eszterházy-utca kerepesi-utra torkolló részét elválasztotta a többtől, melyben a Berzeviczyt gyülekeztek. Sokszor megdöngötte fokosával ezt a deszkát egy-egy magyar s átsóhajtott a csöndes párthoz: „Abcug Berzeviczy!” De valószínű, hogy a deszka híján elmaradt volna ez a kis ártatlan tüntetés is.

A hivatalos választási aktus megnyitása 8 órákor történt, midőn Nászaai Mór választási elnök az Eszterházy-utca torkolatánál levő kerítéshez épített emelvényen megjelent és előadta, hogy a szavazást 9 órákor megnyitja és felhívta azokat, a kik jelöltet akarnak felállítani, hogy nála fél 9 óráig jelentsek be. Erre a szavazás megnyitásáig egy órai szünet következett. Ezalatt a rendőrség, mely Kolozsváry Gyula és Boda Dezső fogalmazó parancsnoksága alatt állott, megszállotta a szavazó helyiséget, biztosítván a közlekedés fenntartását. A tágas terem hátsó szögletében a VIII. kerületi előjáróság kiküldöttei, Weinszeisz József és Sverteczky István kerületi esküdtek működtek, hogy kiadják a szavazólapokat azoknak, a kik előzőleg ki nem vették.

Az épület kupolája alatt jobbról és balról a szavazatszedő küldöttségek helyezkedtek el a következőképpen: Az I. szavazatszedő küldöttség, mely előtt az A—M. kezdőbetűs választók szavaztak, a következőleg alakult meg, elnök: Nászaai Mór választási elnök, Krausz Lajos elnökhelyettes, Kullmann Lajos jegyző, Kiss József dr. jegyzőhelyettes, bizalmi férfiak Hívös József, Rémi Róbert, Klima Miklós és Klob Géza a Berzeviczy-párt s Clair Vilmos, ifj. Ács Károly, Seffer László és Farkas Ignác a Madari-párt részéről. A II. szavazatszedő küldöttség, melynél az N—Z. kezdőbetűs választók szavaztak, így alakult meg: elnök Kokesch Sándor küldöttségi elnök, Orley János elnökhelyettes, Havass Rezső jegyző, Tópercer Péter jegyzőhelyettes, bizalmi férfiak: Schneider János, Berger János, Császár Jenő és Radich Gyula a Berzeviczy-párt s

Kovács Albert, Kleinlein Károly, Turkovits István és Bencsik József a Madari-párt részéről.

Két jelölés történt: Berzeviczy Albert, a szabadelvű párt és Madari Gáboré a függetlenségi párt részéről. A sorshuzás úgy döntött, hogy Berzeviczyék kezdjék meg a szavazást. Tízével bocsátották be őket a nagy, vörösrre festett terembe, melyben átkozott hideg és óriási füst volt. Az első incidens akkor merült fel, mikor Stesser József min. tanácsos szavazott és szavazócéduláján a neve Károlynak volt írva. A Madari-párt kifogást tett ez ellen, s Stessernek igazolnia kellett személyazonosságát, hogy leszavazhasson. Nagy derűtséget keltett Mór c z Pál, a ki Berzeviczy *Tivadara* szavazott. A délelőtt folyamán J ó k a i Mór, E ő t v ő s Lóránt báró, Gyula i Pál, Y b l Miklós leszavaztak Berzeviczyre, de a tömeget az új vásár-tér adta meg, valamint Madarinál a milimárik kompakt tömege rugtatta föl a szavazatszámot nem várt magasságra.

Az első két óra alatt már kitünt, hogy a Berzeviczy-párt korán sincs olyan *svung*-ban, mint az 1887-ki választáson. A jelölt volt-e gyöngébb, vagy az influenza ütött bele Rémi pártjába, vagy talán Rémiék csillaga hanyatlak? azt nem sikerült megállapítanunk. Tény az, hogy a kormánypárt nagyon lassan tudott térnyerni a függetlenségi párt elől. Déli 12 órákor Berzeviczynek 406, Madarinak 310 szavazata volt.

Ez alatt a kerepesi-uton óriási néptömeg gyűlt össze, s egy időre a lovasuti közlekedés is elakadt. Az aszfalton hémzsegett a nép, mely minden Madari-választót zúgó éljennel fogadott. Arra haladó Berzeviczy-kocsikat a cipészifuság hólabdával fűvözt; ez is új mulatság, mely a nyári választásokon ismeretlen. A Beleznay udvara is folyton tele volt nyugtsg választókkal és publikummal, mely dicseretes türelemmel leste a szavazás eredményét. Egy-egy félig megfagyott zászlótartót beszállítottak a Schödliba, s új harcos foglalta el a helyét. Ezen az oldalon folytonos élénkség uralkodott. A tulsó oldalon csak a kocsidirigáló Rémi Róbert magas tenorja uralkodott. Volt ott kocsi elég. A szabadelvűek a tanyát a Weber-kocsimában ütötték fel, a Beleznay-kert hátsó pajtájában, mely hideg volt és barátságtalan. Nagy sötétség és mély csend uralkodott benne.

A szavazóteremben néha oly tolongás támadt, hogy Nászaai Mórnak, ki inkább könyörgött mint parancsolt, több ízben ki kellett azt fűrtetnie. Persze minden választóval három-négy kortes nyomult be. Háromszáznál többen ott a hely színén vették ki a szavazójegyüket; ezek is nagy zajt és tolongást csináltak.

Az ismert választási alakok persze nem hiányoztak. A választó, a ki nem tudta, hogy kire is szavaz. A Sléinger, a ki *Berkovics*-ra szavazott. A majoros, a ki hol *Madari*-ra, hol *Madár*-ra, hol *Maródi*-ra adta szavazatát.

Déli 12 óra tájban néhány Madari-párti választó panaszt tett Nászaainál, hogy Komlósi józsefvárosi előjáró szabálytalanságokat követ el, mert a Berzeviczy-választóknak soron kívül kiadja a szavazójegyet, a Madaristáknak ellenben óráig kell várakozniuk. Ebből aztán szenvedélyes jelenetek keletkeztek, mivel a Madaristák szerint Nászaai nem tett elég erőlyes intézkedést a visszaélés meg szűntetésére. A Madari-párt egyik bizalmi férfa ezt mondta Nászaainak: „Őn pártoskodik a kormánypárt javára.” Nászaai izgatottan kiáltott: „Megtöltöm, hogy velem így beszéljen.” Ezzel az incidens véget ért. L u k á c s Gyula orsz. képviselőnek is heves összeszólalkozása volt Nászaival és Kokesch-sel. Seiffer László Madari-párti bizalmi férfa, és ifj. Rémi Róbert közt pedig tetlegességre került a dolgot. Kisebb taszigálódások nagy számmal fordultak elő.

Egy órákor volt Berzeviczynek 511, Madarynak 369 szavazata.

— Lenyomni, le kell nyomni őket! — ezt a jelszót adta ki a kormánypárt, melyet nagyon idegessé tett, hogy nem tud eklatáns többséggel előre nyomulni.

— Két óra után jönnek a hivatalnokok, — ez volt rá a stereotip felelet.

De a hivatalnokok csak késtek, és Rémiék sohase tudtak egyszerre annyit Berzeviczytát bezudítani, hogy a Madaristákat nagyon hátrászoritották volna. Mintha csak a földből bujtak volna ki, egymásután jöttek elő a vörös tollasok, s a Madari-szavazatok is egyre tekintélyesebb számra kezdtek emelkedni.

2 óra: Berzeviczy 585, Madari 418. 3 óra: Berzeviczy 693, Madari 530. A kormánypárt győzelme biztosnak látszik, kivált ha az ember a pártirodák működését és a rendelkezésükre álló eszközöket látja; de a függetlenségi párt is meg van elégedve a nem várt eredménnyel s emberei fogadásokat ajánlanak, hogy lesz Madarinak 800 szavazata.

Horánszky Nándort és Szöcs Farkas tanárt, kik Madarira szavaznak, zúgó éljennel fogadják a vörös tollasok.

4 óra: Berzeviczy 831, Madari 641; de a Schödliban, melynek szobáiban óriási a tömeg és

áláthatatlan a füst, még győzelmi hangulat és zaj uralkodik.

5 óra: Berzeviczy 919, Madari 723. A kerepesi utra lovasrendőrség vonul ki, hogy a közlekedést szabadon tartsa. Egy száz gyerekből álló csapat iszonyu visítás közt körmenetre indul a Józsefvárosban.

6 óra: Berzeviczy 1004, Madari 767. A választók 5 órától kezdve ritkábban jelentkezén, a választási elnök fél 6-kor kijelentette, hogy 6 órákor ki fogja tűzni a zárórát, és pedig esti 7 órára. Mindkét párt megfeszítette végső erejét s sietett behozni a még hátralévő választókat. A rend fenntartására mind több-több rendőr vonult ki, de megfeszített erejük mellett is alig sikerült a kerepesi uton a gyalog, kocsi és lovasuti közlekedést biztosítani. A választóknak is csak nagy nehezen sikerült a választói helyiségekbe jutni, különben is számuk egyre apadt. Fél hét órákor Berzeviczynek 1063, Madarinak 787 szavazata volt s ekkor a Madari-párt azt tüzte ki célul, hogy a szavazatok számát legalább 800-ig felvihesse. Őt perocel hét óra előtt szavazott le Hincze Árpád, mint 800-dik Madarira, a pártbívek lelkes éljenzése mellett. De még utána is jelentkezett három választó. Berzeviczyre legutoljára szavazott le a két választási elnök és Hívös József, a kinek bárcája nem lévén, az előjáróságnál igazolni kellett magát.

Ezzel a szavazás berkesztetett s az elnök kiűrtette a szavazóhelyiséget. Ezután összeszámították a szavazatokat s Nászaai elnök az Esterházy-utcai emelvényre ment s kihirdette, hogy beadott összesen 1884 jogérvényes szavazat, a melyből 1081 Berzeviczy és 803 Madarira esett s így Berzeviczy Albert 278 szótöbbséggel a józsefvárosi kerület orsz. képviselőjévé választatott. Az elnök kijelentését egyrészt harsogó éljen, másrészt zúgó abcug fogadta s fél 8-kor 30 tagu küldöttséget menesztettek az országos szabadelvű körbe. A kör tagjai a terem közepén félkörben állottak fel, közre fogva Berzeviczyt. Rémi Róbert pár szóval üdvözölte Berzeviczyt, mint a Józsefváros képviselőjét és felkérte, hogy mandátumának átvétele végett jelenjen meg választói körében. Berzeviczy válaszában kijelentette, hogy feledhetetlen előtte a mai nap, midőn elvtársai körében értesül a Józsefvárosban történt megválasztásáról. Tudja, hogy az ő szerény neve alatt a szabadelvű párt elvei arattak győzelmet a két ellenzékkel szemben. E választással csak betetőzték a buzgalmat és kitartást, a melyért ő annyi hálával tartozik. Kijelenti, hogy igen örülni fog, ha választói körében megjelenhet s ajánlja magát szives barátságukba. A zajos éljenzés után Berzeviczy kocsira ült s a küldöttség kíséretében megjelent a választás színhelyén, hol az ott maradt kis számú választók tapssal és éljenzéssel fogadták. Erre Nászaai választási elnök beszédet intézett hozzá, s át nyújtotta az államtitkárnak a mandátumot. Berzeviczy a következő beszédet mondotta:

Meghatva veszem át a mandátumot, melyet e nagy választókerület bizalma ruházott rám. Jól tudom, hogy e nagy kitüntést nem saját személyemnek köszönhetem, hanem ama párt elveinek, melyet szolgállok. A mai naptól fogva nemcsak a kerület szabadelvű választóinak, hanem az egész Józsefváros képviselőjének tekintem magam. Kijelentem, hogy semmiféle különbséget nem fogok tenni e kerületben elbarátaim és ellenfeleim között. Minden egyes polgárnak érdekeit fogom képviselni, a mennyire ez az országos érdekekkel összekötésbe nem jön, a mien ezen nagy és kiváló értelmű választókerület polgárainál amenny is ki van zárva. Törekvésemet a haza javára, emelésére fogom irányítani, melyben a főváros, de különösen e választókerület fölvirágzása nagy tényezőket képez. Remélem, hogy ezen rövid választási küzdelem hullámai nem sokára le fognak csillapulni s valamennyi párt egy közös ponton, t. i. a haza érdekeinek fejlesztésében fog találkozni. Ha buzgalmam, törekvésem netalán lanakadna, egy választók bizalmából fogok új erőt meríteni. Főtörekvésem mindig az lesz, hogy a Józsefvárosnak méltó képviselője legyek.

Ezerszer köszönöm szives bizalmukat s ajánlom magamat további jóindulatukba.

Berzeviczy beszédét zajos éljenzés követte s ezután a választók szétoszlottak.

1887-ben, az általános választásokon, Visi Imrére, a kormánypárt jelöltjére e kerületben leszavazott 1601 ember, 520-szal több, mint ma Berzeviczyre. Összesen 1887-ben leszavazott e kerületben 2463, ma 1884 ember, tehát 579-el kevesebb. Akkor volt függetlenségi szavazat 273, ma 803. Akkor volt Kaasnak és Ugornak együtt 862 szavazata, 59-el több, mint ma Madarinak. Mig tehát a kormánypárt ma 520 szavazattal esett, az ellenzék csak 59-el. 1887-ben Visinek a két ellenzék fölött 739 szótöbbsége volt, ma Berzeviczynek 278, a majoritás tehát 461 szóval esett.

A mandátum átadása után mintegy háromszáz főnyi tömeg verődött össze a kerepesi-ut sarkán s zajos „abcug“-okkal üldözte egy darabig a képviselő kocsiját, meg a mögötte járó kíséretet. Jobbára

fiatal suhancok és mesterinasok voltak, a kik gyerekes pajkosságból ártatlan parodiáját szolgáltatták a tavalyi komoly tüntetéseknek. A mikor a képviselő elvonult kíséretével, a zajongók a muzeumkörtra huzódtak, „abeng“-okat és „éljen“-eket ordítva a függetlenségi kör ablakai alatt. Be is érték volna ezzel a kis demonstrációval, ha tulságos buzgalma közékük nem vezet a P a v l i k rendőrfelügyelőt, a ki a multkori tüntetéseknek is egyik önkéntelen igazgatója volt. A legjamborabb mesterinas is megbokrosodik e derék annak fölöttébb komikus komolyságától s már csak azért is megerőlteti a tüdejét, hogy minél nagyobb boszúságot szerezzen neki. Pavlik ur ma is rendkívül ünnepies arccal s kardcsörtetve járt föl s alá a nemzeti színház bérháza előtt. Néha megállt s egy kakas méltóságával nézett végig a zajongó tömegben, a melyet pompásan mulattatott az ő tehetetlen haragja. Ha egyszerűen kitér a lármázók elöl, pár perc alatt csend és nyugalom lett volna az egész környéken, de így egyre nőtt a tömeg s vele a zaj is nagyobbodott.

Mint hogy a függetlenségi körben nem támadt visszhangja a tüntetésnek, az elégtelenek csapatja befordult a hatvani-utca s onnan a koronaherceg-utcán keresztül a József-térre vonult. Elül egy megtépett zászlót cipelt valaki. A föl-fölhangzó kiáltásokból azt lehetett megérteni, hogy a legtöbben Budára kíváncsognak, míg a kisebbség a szabadelvű klubnak akart egy kis hangversenynyel kedveskedni. A József-tér szögletén hat szál rendőrbé ütközött bele a menet s tovább aztán nem is juthatott. Ellentállás nélkül, de boszus „abeng“-ok közt oszlott szét.

Később megint összeállottak vagy ötvenen s a zászlós-ember vezetése alatt indultak tovább. A fűrdő-utcán eléjük került egy csomó detektiv s szétbentette őket. A zászlóvivőt, a ki még akkor is kitartásra biztatta csapatát, bekisérték a főkapitánysághoz. De el is eresztették csakhamar, mert kiderült, hogy ittás fővel keveredett a zajongók közé, a kik akarata ellenére nyomták kezébe a lobogót s kényszerítették, hogy vezesse őket. Különbben becsületes bolli szolga s azzal iparkodott megfágyítani a rendőrök szívét, hogy letartóztatása után ép oly lelkesedéssel éltette a Józsefváros képviselőjét, mint a mily elkeseredéssel abengolta előbb.

Budapest, jan. 14.

A királyi táblák decentralizációja. Szilágyi Dezső igazságügyminiszter, értesülésünk szerint, az igazságügyi budget letárgyalása után azonnal a ház elé terjeszti a királyi táblák decentralizációjáról szóló javaslatot.

A lőcsei kerület. Berzeviczy Albert tudvalevőleg az esetre is lemondott lőcsei mandátumáról, ha a Józsefvárosban még nem választják. Mint értesülésünk, a lőcsei kerületben Csáky Kálmán gróf, pensionált vezérőrnagy, lép fel.

Vallás- és tanulmányi alap. A vallás- és tanulmányi alap felügyeletére s kezelésének ellenőrzésére kiküldött időleges bizottság — mint értesülésünk — ma Szilágyi József koronaőr elnöklete alatt a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban rendes ülést tartott. Az ülésben az esztergom-bia-torbágyi s esztergom-füzitői helyi-érdeki vasutak engedélyesei által a vallásalap uradalmi ellenében támasztott hozzájárulási igényt tárgyalták. Az esztergom-bia-torbágyi helyi-érdeki vasut engedélyesei által emelt igény részletesebb számításokkal s tervezetekkel megvilágítva nem lévén, a fölött a bizottság egyszerűen napirendre tért. Az esztergom-füzitői helyi-érdeki vasut engedélyesei által támasztott hozzájárulási igény ellenében a bizottság kimutatta, hogy ez idő szerint a hozzájárulási kötelezettség meg nem állapítható, miután a Drasche-féle részvénytársulattal fennálló bányászati 15 évi tartama alatt a vasut kiépítése folytán sem várható oly előny, melyből a hozzájárulási érdekelttség kimondására és megállapítására biztos alap volna kimutatható, sőt tekintettel a konkurrens bányavállalatokra, a vasutnak ez idő szerint való kiépítése, miután az alapítványi bányákra a szabad kéz csak 15 év múlva nyerhető meg ismét s addig azokon megfelelő üzemet kifejttem nem lehet, a vallásalap egyenes érdeke ellen van. Ennélfogva nem kételkedik a bizottság, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter is az általa elfoglalt álláspontra helyezkedve, oda fog hatni, illetőleg fölhasználja az alkalmas eszközöket arra nézve, hogy az alapítvány magyarországi és csolnaki bányáival szemben a nevezett vasut engedélyesei irányában az érdekelttségi hozzájárulás egyenesen

megtagadtassék. Ezek után tárgyalta a bizottság által ő felségéhez intézendő 1889. évi jelentésnek tervezetét, melyet elfogadtak. Az ülés a jegyzőkönyv hitelesítésével oszlott.

Pártértekezletek. Az országos szabadelvű párt ma esti értekezletén letárgyalta és elfogadta a honvédelmi budgetet. — A mérsékelt ellenzék holnap este 6 órakor értekezletet tart. — A függetlenségi párt ma a kultuszbudgetet tárgyalta.

Az összeférhetlenségi bizottságból. A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága ma tárgyalta a Horváth Gyula képviselőre vonatkozólag Orbán Balázs által a ház ülésében bejelentett s Horváth Gyula kérésére a ház által a bizottsághoz utasított összeférhetlenségi esetet.

Az elnök felszólítására a bejelentő képviselő Orbán Balázs, elmondja, hogy ő a ház ülésében nem állította, miként inkompatibilitási eset forog fenn, hanem hogy az illető képviselőnek függetlensége van érintve, a kormánybiztosság és a kormánnyal való szószállítási szerződési viszony által, mely utóbbira vonatkozólag szónok hírlapi közleményekre hivatkozik, megjegyezve, hogy azt, miként az illető képviselő a szerződésben közvetítő volt, maga a pénzügyminiszter is elismerte a házban. Kéri, hogy a bizottság kérje át a pénzügyminisztériumtól az illető szerződéseket.

Az elnök felszólítására Horváth Gyula elmondja, hogy Orbán két irányban vonta kétségbe szónoknak képviselői függetlenségét. Az egyik az, hogy szónok kormánybiztossággal volt megbízva. Szónok elbádjja, hogy 1879-ben a szegedi vész alkalmával csakis az illetők egyhangú kérésére vállalta el a kormánybiztosságot a bökény-mindszenti társulatnál, de a mint az első agendákat befejezte, benyújtá lemondását, s csak a miniszterek kívánságára maradt meg 1885-ig, a midőn is beadta lemondását, s 1886. jan. 1-étől fogva a felmentés megnyeréséig, bárha tovább végezte a teendőket, egy krajcár tiszteletdíjat sem vett fel. — A mi a szószállítást illeti, szónok már kijelenté egyszer a házban, hogy megépülvén a bulgáriai vasut, lehetőség nyílt a sónak közvetlen bevitelére Bulgáriába s szónok figyelmeztette is a pénzügyi kormányt, hogy vagy az állam tegye ezt, vagy adja vállalkozóknak ki. Az akkori pénzügyminiszter és államtitkár kijelentvén, hogy az állam ebbe nem bocsátkozhatik, szónok felszólított erre egy céget, de abba, hogy miként adják ki annak a szállítást, szónok egyáltalában nem avatkozott be. Abban senki nem lehet gátolva, hogy a kincstár tulajdonában levő dolgot fix áron megvegyen, s hogy ugyanama árakban részesítsék, mint mások. Már pedig e vállalatnak a kincstár semmi oly szállítási kedvezményt nem adott, a melyet másoknak ne adna meg, s a kedvezmények messze mögötte maradnak azoknak, melyet a Dunagőzhajózási társulat ad ugyane vállalatnak. Szónok ezáltal is kijelenti, hogy az árak megállapításába nem folyt be, azokról csak utólag nyert tudomást, s maga ez üzletben semmiféle részesedést nem vállalt. Szónok hivatkozik végül az államkincstár érdekében ugy ez alkalommal, mint más ügyekben kifejtett működésére, a melyeknél őt soha sem vezérelte önérdék, hanem kizárólag az állam érdeke.

A bizottság ezután tanácskozással visszavonulván, félórai tanácskozás után elnök közölte a bizottság azt a határozatát, mely szerint a pénzügyminisztérium felkérendő, hogy a bulgáriai szószállítási iránti szerződésre vonatkozó okmányokat a bizottsággal közölje, minek megtörténte után fogja majd a bizottság az ügy érdemleges tárgyalásának határidejét megállapítani.

A közoktatásügyi bizottságból.

Budapest, jan. 14.

A közoktatásügyi bizottság tegnapi ülésén a felső iskolákkal és az árvaházak ügyével foglalkozott.

Felső iskolák.

Fenyvessy Ferenc több rendbeli kérdést intéz a kultuszminiszterhez. Tiltakozik amaz állítólagos terv ellen, hogy az egyetem tanárait a miniszteri osztálytanácsosok rangjába és fizetési osztályába akarnák tenni, hogy aztán ezentúl az egyetem tudósai nem lennének egyebek, mint a közoktatási kormány osztálytanácsosai az egyetemi státusban. Az akadémiákat szónok szerint nem eltörölni, hanem fejleszteni kell. Oroszország után nálunk van a legkevesebb főiskola.

Csáky Albin gróf kultuszminiszter: Nemesak tanpénzekről van szó az egyetemekhez intézett rendeletben, hanem éppen maguk a karok állg foglalkoztak egyébbel, mint ezzel. A lecke pénz áll sok megoldandó más kérdés hátterében s azt jól megoldva, helyesen lesznek rendezhetők más kérdések is. Azt, hogy az egyetemi tanárok osztálytanácsosi rangot és fizetést kapjanak, a miniszter nem kontemplálta. A mi az akadémiákat illeti, a szónok előbb a tava-

lyi programbeszédében megjelölt teendőket akarja elintézni s akkor majd rákerül a sor az akadémiák ügyének rendezésére is. A katonai tanfolyam iránt tárgyalásba bocsátkozott a honvédelmi miniszterrel, de nehézségek merültek föl. A pár hó előtt hasonlóan megkísérelt kísérlet nem biztató, továbbá az elmélet és gyakorlat különválasztása is nehéz, aztán pénz tekintetében is differencia merült föl: a honvédelmi miniszter a közoktatási, ez meg a honvédelmi tárca terhére véli a tanszéket felállítani. E stádiumban áll az ügy. A politikai állásokat elfoglaló egyetemi tanároknak nézve előadja a miniszter, hogy Szilágyi Dezső nem tartotta fenn katedráját, Láng Lajos ellenben a visszatérhetési jog fenntartása mellett nevezetett ki.

Kovács Albert a tanszabadság minden megszorítását ellenzi. A lecke pénz eltérőrendűnek véli.

Herman Ottó a katonai tanfolyamra nézve azt véli, hogy egy tanár arra nem elég. A katonai tudomány minden ágát taníttatni pedig annyi volna, mint az egyetemen egy katonai akadémiát be rendezni, a mi nem lehetséges. Az ifjúságot tülterhelni.

Berzeviczy Albert államtitkár szerint persze nem képzelhető, hogy a lecke pénzrendszer az egyik fakultáson másképpen legyen szabályozva, mint a többi fakultásokon. Herman Ottó nézetét arra nézve, hogy a magántanárok képesítését nem kell tulságosan szűk körre szorítani, szónok is osztja, de éppen ez irányban intézkedett is több ízben a minisztérium. Különbben most az egész magántanári szabályzat revízió alatt áll.

Az árvaházak.

Ezzel befejezték a felső iskolák ügyének utasítását és áttértek az árvaházak ügyére.

Kiss Albert referált az emberbaráti intézetekről, különösen kiterjeszkedve az árvaházakra, melyekben az 1887/8. évben elhelyezve volt 2567 vagyontalan árva s volt összesen 69 árvaház. Ez árvaházak fenntartási költsége volt 562,709 ft. Egy árvának évi átlagos ellátása 219 ft 20 krba került. Házi szolgálatra nevelt 56 árvaház; kertészeket 6; vincelléreket 3; mezőgazdákat 4; a 68 árvaház közül az állam által fenntartott 2, az állam által segélyezett 8; megyei 2, községi 7, alapítványi 23, egyesületi 20, felekezeti 7. A vagyontalan árvák gondozása követeli a sürgős és alapos javítást. A belügyminiszteri jelentés szerint 1886-ban szülöttek száma volt 674,862, meghaltak száma volt 484,056, a meghaltak közül a hetedik életév végéig meghaltak száma 237,734, tehát több, mint a meghaltak 50%-a. Hogy ezen 237,734 közül hány volt a vagyontalan árva, a belügyminiszteri jelentés ki nem tünteti, de hogy nagy része árva volt, mutatja az az adat, hogy a meghaltak közül 76,941 orvosi segélyben nem részesült.

A szónok számítása szerint Magyarország 13,749,600 lakosa közül mintegy 412,000 a vagyontalan árva. E vagyontalan árvákról a törvényhozás nagyon mostohán gondoskodott. Az árvák védelmét a rokonok jótévkők és egyesületekre hárítják, vagy teljesen elhanyagolják s szónok szerint ebben rejlik egyik lényeges oka azon nagy halálozási aránynak, mely a gyermekeknel mutatkozik. Ez a baj sürgős orvoslást igényel. E célból a belügyminiszterrel egyetértőleg adatokat kér beszerezni minden irányban. Gondoskodjék a kultuszminiszter, hogy a kisebb és szegény községekben menedékházak létesíttessenek, végül a vagyontalan árvák gondozása és iskolák tartása körüli teendők a bel- és a közoktatásügyi minisztérium közt szabályozandók.

Csáky Albin gr. miniszternek ezekre tett felvilágosító nyilatkozatai után az ülés véget ért. A vitát holnap folytatják.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

Budapest, jan. 14.

— **A főváros pénzügyi és gazdasági bizottsága** ma délelőtt K a d a alpolgármester elnöklete alatt ülést tartott, melyen a következő fontosabb ügyeket intézték el: A javadalmi díjjegyzék átdolgozására kiküldött bizottságba beválasztották: Preuszner József, Lederer Sándor, Császár Jenő és Herczog Péter tagokat. A budapesti lóvasúttársaság, mint a helyi-érdeki vasutak tulajdonosa, azt kérte, hogy olyan áruküldemények után, a melyek a helyi-érdeki vasuton érkeznek, és a budapesti lóvasut sinein egy más helyi-érdeki vasuthoz, vagy egyéb fővárosi vasuti állomásokhoz szállíttatnak, miután a fővárost csak a tranzit-forgalomban érintik, éppen úgy mint a lóvasúttársaság egyéb kocsiküldeményei, a követvám alól mentessenek föl. A f. v. tanács a kérelmet elutasította, mire a társaság a kereskedelmi miniszterhez főlebbezett, a ki a belügyminiszterhez tette át az ügyet. A belügyminiszter aztán leküldte azt a fővárosnak, hogy azt a közgyűlés által letárgyalassa. A számvevőség és ügyesség felvi szempontból ellenzik a kérelem teljesítését, de tekintettel a helyi-érdeki áruszállítás fontosságára, nem tagadnak azt meg, ha a vasúttársaság a fővárosnak kellő kárpótlást nyújtana az így eleső hasznért. Hosszabb vita után elhatározta a bizottság, hogy az ügyet az állandó javadalmi bizottsághoz